

Katonáskodásunk

FODOR ZSOLT, 2025. okt. 12

Kedves Vegyészek!*

Tihanyi Bandi felvetette, hogy írjunk valamit katonai élményeinkről. Rászántam magam. Ez itt az összefoglalója. Elnézést kérek a terjedelemért.†

Mi voltunk az elsők, akiknek az egyetem megkezdése előtt egy évig katonáskodniuk kellett. Évfolyamunkból kilencen Hódmezővásárhelyen, majd Börgöndön védtük a hazát, heten pedig Kiskőrösön. Az előfelvettekből tartalékos tiszteket akartak nevelni.

Mint újoncok (katonai zsargon szerint kopaszok) 1964. szeptember 1-én kezdtünk. Gépkocsizó lövészek voltunk Hódmezővásárhelyen. Oda az előfelvettekből két századra elegendő katonaanyagot tereltek össze. A vegyészek Záray Gyula kivételével az A századba kerültek, Gyula pedig a B századba. Október végén letettük a katonai esküt, és rögtön utána az A századból kb. 60 embert és Záray Gyulát a B-ből Székesfehérvár közelébe, Börgöndre vezényeltek. A B századból kb. 30 ember Hódmezővásárhelyen maradt vegyvédelmisnek. A két század többi embere budapesti és Budapest környéki laktanyákba került. Mi légvédelmi rakétások lettünk, amely akkor a legmodernebb és a legtitkosabb fegyvernem volt. Mi alkottuk a legendás T üteget. A légvédelmi tüzérek fegyvernemi jelvényeit viseltük álcázásként. A vegyészeken kívül voltak még TTK-sok Budapestről, Szegedről és Debrecenből. Kb. ugyanennyien voltak a bölcsészek az említett három városból, és néhány gépészmérnök hallgató is volt köztünk. Szegény bölcsészek szenvedtek attól, hogy pl. elektrotechnikát kellett tanulniuk, és még olyasmit is, hogy a rakétát mikor milyen rávezetési módszerekkel lehet a cél felé irányítani. Hadmérnökök is oktattak minket. Hódmezővásárhelyen havi 60 Ft volt az illetményünk, Börgöndön 110 Ft-ot kaptunk. Ezt mi zsoldnak hívtuk. Minden baka ennyit kapott, nem csak az előfelvettek. A börgöndi ezred a hódmezővásárhelyihez képest elit alakulatnak számított.

Én az étkeztetést viseltem el nehezen. Hódmezővásárhelyen az étkezdeben ebédre egy nagyobb tálban 8 emberre való levest és egy másikban ugyancsak 8 emberre való másodikat tettek az asztalokra a tálalók, akik közülünk kerültek ki. Ezek persze váltották egymást. A tányérunk egy bilire emlékeztető formájú edény volt, ami valamilyen acélötvözetből készült. Ezeket dobálták, kövezetre ejtették, de még be sem horpadtak. Ezekből ettük a levest és a másodikat is. Evőeszközként csak egy kanalat kaptunk. Zsebkést mindenki tarthatott. A tányérokat, tálakat, kancsókat, poharakat, merőkanalakat a konyhamunkások mosogatták el. Ők is közülünk kerültek ki, persze nem csak a mi századunkból. Hódmezővásárhelyen a mosogatáshoz csak hideg víz volt és szóda. Az edények nem voltak tiszták. Volt valami kellemetlen szaguk. Reggelire Hódmezővásárhelyen pótkávéval készült tejeskávét kaptunk. Ezt is a tálalók szolgálták fel kancsóban. A kancsók és a poharak anyaga ugyanolyan volt, mint a tányéroké, és éppen olyan piszkosak voltak. A tejeskávén kívül még kaptunk rizskását, vagy tojásrántottát, vagy főtt szafaládét, stb. Vacsorára egytál ételeket kaptunk. Minden étkezésnél az alapegység 8 emberes volt. Börgöndön az étkezést a vásárhelyihez hasonlóan szervezték meg, és hasonló ételeket kaptunk. Ott mosogatáskor meleg víz is volt a szódához, így az edények tisztábbak voltak. Erre egy őrmester felügyelt. Ha nem találta például a tányérokat elég tisztának, akkor azt mondta, hogy ezek a tányérok olyan zsírosak, hogy kicsúsznak a kezéből, és levert néhány százat. Ezeket újra el kellett mosni. Ez persze más edényeknél is megesett.

* „Kedves Vegyészek” : Anno Turczai Gyula kezdte így az előadásait

† „Elnézést kérek a terjedelemért”: VG megjegyzése: köszönjük szépen a „terjedelmet”.

Börgöndön nem sokkal leszerelésünk előtt egy cserkész étkezőszobához hasonló készletet kaptunk, amely kanalat, villát és kést tartalmazott. A másik lényeges különbség az volt, hogy Börgöndön reggelire tea volt, hétfőn azonban pótkávéból készült fekete kávé. Kenyér minden étkezéshez külön is járt mindkét helyen. Azt se szerettem, hogy az étkezőbe menet, és onnan jövet is nótáznunk kellett. Egy pozitív élményem mégis maradt. Amikor Hódmezővásárhelyen voltunk, elvittek minket Dócra lövészetre. Ott ebédre túrós csuszát kaptunk pirított szalonnával. Ezt mindenki a saját csajkájába kapta, amelyet mindenki tisztán tartott. Olyan jó túrós csuszát se előtte se utána nem ettem. A csusza minőségével mindenki nagyon meg volt elégedve. Évek múlva is emlegettük az egyetemi menzán. A börgöndi és a hódmezővásárhelyi kaja elég jó lett volna, ha kulturált körülmények között fogyaszthattuk volna el. A Kárpátia menza szintjét mindegyik megütötte, sőt talán még meg is haladta.

Börgöndről már sehova nem vittek minket. 1965. augusztus 2-án szereltünk le. Mindig rendfokozat nélküli honvédek voltunk. Leszerelésünk napján mindenkit előléptettek. A legtöbb ember őrmester lett, néhányan pedig törzsőrmesterek. A vegyészek nagyon jól szerepeltek. Közülük Fodor, Friedrich, Molnár László és Záray törzsőrmesterré változtak. A többi kb. 51 ember közül kb. ugyanennyien érték el ezt a rendfokozatot.

A börgöndi vegyészek névsora:

Dobos Károly (ő egészségügyi okokból korábban leszerelt.)

Fodor Zsolt

Friedrich Vilmos

Gelencsér Péter

Máthé Dénes

Molnár Imre

Molnár László

Pápa Ágoston

Záray Gyula

A másik társaság Kiskőrösön katonáskodott. Úgy tudom tüzérek voltak. Viselt dolgaikról alig tudok valamit, kivéve a moslékevő versenyt, amelynek a vegyészek csak nézői voltak.

A kiskőrösi vegyészek névsora a következő:

Adorján László

Fodor Tamás

Hajas Illés

Keszei Béla

Nádasdi László

Pöppel László

Székely István

Nevezetes és befolyásos családokból származó személyek is katonáskodtak velünk. Hódmezővásárhelyen az A századba került Rónai Rudolf, Rónai Sándornak, az országgyűlés elnökének az unokája. Ott volt Darvas Péter, egy magas rangú rendőrtiszt fia. Börgöndön volt Bratmann Mihály, Kertész Erzsébet író fia. Később Bátkira magyarosított. Velünk katonáskodott Mattyasovszky Zsolnay Péter, akkor még pécsi lakos, a híres pécsi porcelángyáros család egyik leszármazottja. Ő azt mondta, hogy ma már Zsolnayak

nincsenek, csak Mattyasovszky Zsolnayak. Sorainkat gyarapította Réczei Tibor, Réczei Lászlónak az Országos Béketanács elnökének a fia. Tátrai Vilmos is Börgöndön várta, hogy leszereljék. Ő a vonósnégyes Tátrainak volt a fia. Végül Záray Gyula, Záray Márta énekesnő unokaöccse.

Engem 1973. februárjában ismét behívtak Börgöndre. Harmincan voltunk egykori előfelvettek, de csupán négy olyan emberrel voltam együtt, akik az 1964/65-ös tanévben velem katonáskodtak. Vegyész nem volt köztünk, a gépészek domináltak. Ők 1972-ben diplomáztak a műegyetemen. A régi tisztek közül sokan hiányoztak. A laktanyába bejárt egy borbély, aki 1973-ban is aktív volt, de akkorra már kiérdemelte a Kőbaltás nevet. Három hónap múlva tartalékos alhadnagyként szabadultunk. Azóta engem a honvédség teljesen békén hagyott. A börgöndi laktanya mostanra szinte teljesen eltűnt a föld színéről. *Sic transit gloria mundi.*

Egykori gyakorlatvezetőnk, Hartmann Hildegárd az engem felvételiztető bizottságnak is tagja volt. Megkérdeztem tőle, hogy mit tud erről az előfelvételi rendszerről. Azt mondta, hogy az egyetemnek nem volt beleszólása. Ők csak megkapták a HM-től, hogy hány emberrel vegyenek fel többet, és hogy a fiúk névsorát küldjék el hozzájuk. A HM-ből pedig megírták, hogy kiket kell előfelvétellel felvenni. Úgy emlékszem, hogy akkoriban az orvostanhallgatókat és a jogász hallgatókat nem hívták be.